

Marian GHERMAN, doctor în drept, conferențiar universitar
lector al Catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Valeriu GROSU,
lector al Catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ASPECTE CONCEPTUALE PRIVIND FINANȚELE PUBLICE, ROLUL ȘI ÎNSEMNĂTATEA CONTROLULUI FINANCIAR ÎN ACTIVITATEA GESTIONARĂ DE ANALIZĂ ȘI EVALUARE ECONOMIC-FINANCIARĂ A ÎNTREPRINDERILOR

Noțiunea de „finanțe” vine de la latinescul „finare”, ceea ce înseamnă a termina, a încheia în general și într-un sens restrâns, a aranja o afacere, a termina un diferend prin mijlocirea banului, o acțiune judecătorească, o hotărâre a justiției în legătură cu plata unei sume de bani.

De la această noțiune s-a format termenul „financia” și mai târziu „financia pecuniaria”, care înseamnă a încheia o tranzacție patrimonială prin plata unei sume de bani, în genere, și îndeosebi, o amendă în baza unei cărți de judecată, ce presupune că aceste expresii derivă de la noțiunea de „fenis”, utilizată adesea în sens de „termen de plată”.

Țara care a întrebuințat pentru prima oară, încă în secolul al XIV-lea, noțiunea de „finanțe” în legătură cu gospodăria publică a fost Franța, unde expresiile „hommes de finances” și „financier” se foloseau pentru denumirea arendașului de impozite și a persoanelor care încasau impozitele regelui, iar mai târziu „les finances” care înseamnă gospodărie publică, adică patrimoniul statului.

În doctrina financiară există mai multe opinii privind finanțele publice; astfel, specialiștii în domeniu consideră că finanțele sunt, după caz:

- fonduri bănești puse la dispoziția statului;
- mijloace de intervenție a statului în economie;
- metode de gestionare a banului public;
- act juridic (actul de dispoziție autoritară sau contractuală, prin care se preia la dispoziția statului o parte din produsul intern brut, în scopul realizării funcțiilor și sarcinilor statului);
- faptele, principiile, tehnicile și efectele procurării și cheltuielii fondurilor bănești de către organele guvernamentale și ale administrării datoriei publice (doctrina financiară americană)¹;

---

¹ William Shultz, Lowel Haris, citat după Ion Condor, *Drept fiscal și financiar*, Ed. Tribuna Economică, București, 1996, p. 51.

– relațiile sociale de natură economică ce apar în procesul constituirii fondurilor publice de resurse bănești și repartizării acestora în scopul satisfacerii nevoilor generale ale societății;

– într-o formulă mai concisă, se consideră că finanțele publice sunt „veniturile și cheltuielile bugetare, aparținând colectivităților publice și care se exprimă sub „forme economice, politice și juridice”².

Așadar, în acest context, accentul se pune pe acea latură a finanțelor pe care autorul sau autorii o consideră mai importantă. Ca rezultat, o anumită latură a finanțelor nu le exclude pe celelalte, chiar mai mult ca atât, ajută la înțelegerea complexității fenomenelor financiare.

De-a lungul anilor, concepțiile despre finanțe au evoluat neîntrerupt, de aceea pe parcursul acestei evoluții sociale au fost determinate 2 etape distincte: prima corespunde capitalismului premonopolist – concepțiile clasice despre finanțele publice –, iar cea de-a doua – epocii imperialismului – concepțiile moderne despre finanțele publice.

Astăzi, tematica de studiu a specialiștilor pornește, prin urmare, de la cercetarea tuturor instrumentelor posibile, prin intermediul cărora statul poate să intervină în viața economică, a modalităților de influențare a proceselor economice, a relațiilor sociale, care apar în procesul desfășurării activității financiare a statului.

Profesorul Iulian Văcărel³ afirmă că pentru statul modern finanțele publice nu mai sunt un simplu mijloc de asigurare a acoperirii cheltuielilor sale administrative, ci înainte de toate un mijloc de intervenție în economie.

În concepția modernă, economistul francez Maurice Duverger⁴ consideră că finanțele publice reprezintă „știința care studiază activitatea statului în calitate sa de utilizator al unor tehnici speciale așa-zise financiare: venituri, cheltuieli, taxe, impozite, împrumuturi, procedee și circuite monetare, buget etc.”

În condițiile de tranziție la economia de piață este destul de important de înțeles rolul statului în reglementarea, acumularea, repartitia și utilizarea resurselor financiare.

De aceea esența și însemnătatea finanțelor publice constă în îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor statului care se realizează, prin organele sale specializate, în baza regulilor și procedurilor ce permit autorităților publice să îndeplinească toate atribuțiile prin intermediul mijloacelor financiare și care se cer a fi desfășurate într-un regim de drept public pentru a pune în evidență faptul că

---

² Raymond Muzellac, citat după Ion Condur, *Drept fiscal și financiar*, Ed. Tribuna Economică, București, 1996, p. 51.

³ Maurice Duverger, citat după Iulian Văcărel, *Finanțe publice*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2000, p. 49.

⁴ *Ibidem*, p. 49-51.

„motivele, mijloacele și efectele finanțelor publice sunt cu totul diferite de cele ale finanțelor private”⁵.

În tratarea acestei probleme, deosebind cele 2 categorii economice, Paul-Marie Godme afirmă că: „deosebirea fundamentală dintre finanțele publice și finanțele private este condiționată de faptul că starea finanțelor private și dinamica lor depind de legile economiei de piață, pe când situația și dinamica finanțelor publice sunt determinate de hotărârile statului și de acțiunile organelor administrației publice...”⁶

Pornind de la cele sus-menționate, este necesar a da definiția finanțelor publice, care în literatura de specialitate nu este unanimă.

Astfel, N.I. Himiciova definește finanțele publice ca fiind „relații economice de constituire, repartizare și utilizare a fondurilor de resurse bănești ale statului, precum și ale unităților administrativ-teritoriale, ale întreprinderilor și organizațiilor, necesare să asigure reproducția și nevoile sociale, în procesul cărora au loc distribuirea și redistribuirea produsului intern brut și controlul asupra satisfacerii necesităților generale ale societății”⁷.

O.N. Gorbunova spune că „finanțele ca atare nu sunt deja resursele bănești, ci relațiile dintre oameni în legătură cu formarea, redistribuirea și utilizarea fondurilor de resurse bănești”⁸.

E. D. Sokolova afirmă că „finanțele publice, drept categorie economică, reprezintă diverse relații sociale, care se formează în procesul distribuirii și redistribuirii valorii produsului intern brut precum și a unei părți a veniturii național, în legătură cu formarea și utilizarea fondurilor de resurse bănești”⁹.

Conform opiniei L.A. Drobozina¹⁰, doctor în economie și autoare a multor lucrări științifice, „finanțele reprezintă relațiile economice legate de formarea, repartizarea și utilizarea fondurilor de resurse bănești centralizate și descentralizate, în scopul îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor statului și asigurării condițiilor reproducției largite”.

Profesorul I. Văcărel definește finanțele ca fiind „un sistem de relații economice, prin intermediul cărora se asigură formarea și repartizarea fondurilor publice financiare în scopul dezvoltării economice și sociale a țării precum și satisfacerii celorlalte nevoi”¹¹.

---

⁵ Luis Trotabaș, citat după I. Condor, *Drept fiscal și financiar*, Ed. Tribuna Economică, București, 1996, p. 51-52.

⁶ Paul-Marie Godme, citat după O. N. Gorbunova, *Финансовое право*, Юристъ, Moscova, 1996, p. 13.

⁷ N. I. Himiciova *Финансовое право*, Изд-во БЕК, Moscova, 1996, p. 18-19.

⁸ O. N. Gorbunova, *Финансовое право*, Юристъ, Moscova, 1996, p. 10.

⁹ E.D. Sokolova, E.Iu. Graciova, *Финансовое право*, Moscova, 1997, p. 3-5.

¹⁰ L. A. Drobozina *Финансы*, ЮНИТИ, Moscova, 1999, p. 13.

¹¹ Iulian Văcărel, *Finanțe publice*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2000, p. 75.

V.M. Mandriță, un alt cercetător în domeniul respectiv, subînțelege prin conținutul finanțelor „un ansamblu de relații bănești, ce apar în procesul creării fondurilor de resurse bănești ale statului și utilizării lor în scopul reproducției, stimulării și satisfacerii necesităților generale ale societății”¹².

O altă opinie este exprimată de către profesorul D.D. Șaguna care definește finanțele publice ca: „fiind raporturi social-economice de formare și repartizare, în formă bănească, care apar în legătură cu constituirea și utilizarea resurselor necesare funcționării și dezvoltării generale a societății”¹³.

În concluzie putem menționa că finanțele publice sunt relații sociale de natură economică ce apar în procesul activității financiare a statului, în legătură cu formarea, repartizarea și controlul fondurilor de resurse bănești ale statului necesare pentru dezvoltarea social-economică a țării precum și pentru satisfacerea altor cerințe generale ale societății.

Așadar, după cum vedem, necesitatea finanțelor este determinată de „existența statului”, care are de îndeplinit sarcini, funcții și atribuții importante în ceea ce privește organizarea și conducerea activității economico-sociale, naționale, dezvoltarea factorilor de producție a învățământului, culturii, ocrotirii sănătății, înfăptuirii asigurărilor și a protecției sociale, apărării independenței și suveranității, adică pentru satisfacerea cerințelor generale ale societății și ale membrilor ei.

Deseori persoanele neavizate confundă noțiunea de „bani” cu cea de „finanțe”, atribuindu-li-se același conținut, pe când în realitate relațiile bănești au o sferă mult mai largă decât finanțele.

Relațiile bănești, la rândul lor, și ca conținut cuprind și finanțele, adică finanțele sunt o parte a relațiilor bănești. A pune semnul egalității între noțiunea de „finanțe” și cea de „bani” înseamnă a nu da posibilitatea să se constate natura reală a finanțelor, precum și a funcțiilor și rolului lor în înfăptuirea reproducției sociale și în satisfacerea altor cerințe obștești.

În literatura contemporană sunt determinate diverse noțiuni și definiții ale banilor, cum ar fi:

1. Banii sunt o marfă deosebită care servesc drept echivalent general de schimb al mărfurilor etc.;
2. Banii sunt acele valori prin intermediul cărora se asigură efectuarea diverselor funcții financiare;
3. Banii sunt acele valori prin intermediul cărora se asigură circuitul multilateral economico-financiar;
4. Banii sunt acele valori datorită cărora se asigură oportunitatea și operativitatea circuitului operațiunilor creditare și a achitărilor reciproce multilaterale între diverși agenți economici¹⁴.

---

¹² V.M. Mandriță, ș.a., *Финансовое право*, Феникс, Ростов-на-Дону, 1999, p. 8.

¹³ D.D. Șaguna, *Drept financiar public*, Ed. OSCAR, București, 1997, p. 78.

¹⁴ А.В. Балынский, *Общая теория денег и кредита*, Изд. Еврика, Кишинэу, p. 8

Funcțiile banilor la etapa de dezvoltare a economiei contemporane de piață sunt următoarele:

- banii prezintă valoare de cost și de preț de cost pe parcurs al schimburilor de mărfuri (vindere, cumpărare);
- banii sunt folosiți în calitate de circuit (rulaj) neîntrerupt economico-financiar;
- banii sunt folosiți în calitate de forme și metode diverse de acumulare a bogățiilor, capitalului în diverse forme de depuneri bănești;
- banii servesc drept mijloace de plată, adică de achitare a plăților reciproce între diverși debitori și creditori;
- banii servesc drept valoare deosebită – „valută forte”, adică diverse achitări reciproce în plan internațional¹⁵.

Așadar, în procesul repartiției produsului național brut, când se constituie și se folosesc resursele bănești necesare îndeplinirii sarcinilor și funcțiilor statului, se realizează anumite raporturi, relații social-economice și bănești, prin intermediul cărora se înfăptuiește repartiția produsului național brut între agenții economici, populație și stat, care prin urmare poartă denumirea de „relații financiare” sau „finanțe”. Și în sfârșit, finanțele sunt întotdeauna exprimate în formă bănească și nicidecum nu pot fi concepute în afara relațiilor „marfă-bani”.

Finanțele sunt o parte a relațiilor social-economice exprimate în formă bănească ce se nasc și se utilizează în procesul repartiției produsului național brut datorită cărora se formează, se repartizează și se gestionează fondurile bănești ale statului și ale agenților economici, necesare realizării reproducerii sociale, acțiunilor social-culturale, satisfacerii celorlalte cerințe comune ale societății și ale cetățenilor țării, care la rândul lor cuprind și relațiile bănești, prin mijlocirea neapărată a cărora se exercită „controlul sistematic” asupra constituirii, repartizării și gestionării eficiente și productive a fondurilor bănești.

Structura finanțelor R. Moldova, ca și conținut, cuprinde finanțele publice, finanțele unităților și ale organizațiilor cooperatiste și finanțele întreprinderilor mixte și ale celor private, iar la rândul lor finanțele publice sunt formate din finanțele generale ale statului și finanțele companiilor naționale și societăților comerciale cu capital de stat, precum și ale altor ramuri ale economiei naționale.

Finanțele generale ale statului sunt formate din relațiile bănești care se folosesc în procesul repartiției produsului național brut, când se constituie, se repartizează și se gestionează fondurile bănești ale statului, necesare realizării obiectivelor sociale, economice și îndeplinirii sarcinilor și funcțiilor statului, care cuprind bugetul de stat, bugetele locale și asigurările sociale de stat, prin intermediul cărora se exercită controlul financiar multilateral asupra creării, repartizării, circulației și utilizării produsului național brut.

---

¹⁵ А.В. Балынский, *Общая теория денег и кредита*, Изд. Еврика, Кишинэу, р. 18-21.

Finanțele companiilor naționale ale societăților comerciale cu capital de stat și ale ramurilor economiei naționale exprimă relații bănești care se folosesc în procesul repartizării venitului creat, în interiorul lor, cu ajutorul cărora se constituie, se repartizează și se gestionează fondurile bănești necesare realizării reproducției sociale și satisfacerii unor cerințe materiale și sociale ale populației.

Prin „finanțe publice” se înțeleg operațiunile bănești de interes public, necesare în relațiile cu statul și cu alte instituții publice care cuprind relații social-economice, bănești prin mijlocirea cărora statul, unitățile sale administrative-teritoriale și alte instituții de drept public își constituie și folosesc fondurile de resurse financiare (impozite, taxe, contribuții, împrumuturi de stat, cheltuieli, datorii etc.).

Finanțele unităților și organizațiilor cooperatiste cuprind relațiile bănești cu ajutorul cărora în procesul producerii și repartiției veniturilor se constituie și se utilizează fondurile bănești necesare reproducției sociale, satisfacerii altor cerințe sociale ale unităților și uniunilor cooperatiste, ale membrilor cooperatori, se alimentează fondurile bănești ale statului și se exercită controlul financiar asupra activității lor economico-financiare.

Finanțele întreprinderilor mixte, la rândul lor, cuprind relațiile sociale economice bănești prin intermediul cărora întreprinderile, societățile de asigurare, băncile private etc. își constituie, repartizează, gestionează și controlează fondurile de resurse financiare.

Menționând esența și însemnătatea „finanțelor”, se poate afirma că din punctul de vedere al conținutului ele cuprind inclusiv toate relațiile economice, reflectându-se printr-o gamă largă de raporturi economico-juridice, financiare, bancare, comerciale și îndeosebi bugetare etc., manifestându-se în calitate de diverse instrumente, forme, metode și procedee de efectuare a controlului financiar.

Actualmente, Republica Moldova parcurge o perioadă de profunde transformări, generate de trecerea de la sistemul administrativ de comandă la un sistem democratic, care preocupă atât economiștii, oamenii de afaceri, guvernanții și politicienii, cât și oamenii de știință, ceea ce pune în centrul întrebărilor și implicit al răspunsurilor problematica economică.

Trecerea statului moldovenesc la o economie de piață, al cărei fundament îl constituie proprietatea privată și un mecanism democratic de conducere, ne cere elaborarea și îmbinarea organică a legilor pieței cu acțiunea statului. Aceste schimbări sunt complexe și cu largi implicații, deoarece reprezintă un proces dificil și de durată.

Din această cauză trebuie cunoscut profund mecanismul economiei de piață.

În economia de piață orice agent economic dorește să realizeze un profit. Pe lângă inițiativa liberă și aportul material, financiar, uman, fizic și de influență, una din condițiile pentru obținerea profitului este informația operativă și reală cu privire la patrimoniul, activitatea economică și rezultatele acesteia – profit sau pierderi.

Cunoașterea condițiilor economice și financiare, în raport cu cerințele și legitățile în care se desfășoară activitatea agenților economici, previne situațiile de încetare a plăților și de faliment, asigură obținerea de profituri.

Cunoașterea situației patrimoniului, a capacității acestuia de a genera profit, a solvenței comerciale ori de faliment în care se pot afla agenții economici, la un moment dat este asigurată cu ajutorul atât al condițiilor reale, operativ-organizate, cât și al controlului financiar organizat și efectuat în mod exigent și competent¹⁶.

Având în vedere cele expuse, se mai poate afirma că abordarea problemei controlului financiar în situația economică actuală are o mare importanță și ca direcție strategică de realizare ce urmărește anumite scopuri.

E vorba despre organizarea mai bună a muncii, înlăturarea dezordinii și menținerea disciplinei riguroase în organizarea și desfășurarea activității economice, gospodărirea mai eficientă a mijloacelor de muncă, materiale și financiare, relevarea, descoperirea aparițiilor nereale, ilicite cu un caracter economico-financiar la diferite faze de activitate, producerea bunurilor materiale, activitatea comercială și financiar-bancară etc., prevenirea și preîntâmpinarea apariției divergențelor, neglijențelor ce duc la surveniri substanțiale legale de daune, pierderi, cheltuieli materiale și financiare; examinarea eficienței rezultatelor obținute, recuperarea și căutarea abaterilor imprudente, precum și intenționate de la legislația în vigoare cu privire la organizarea și desfășurarea activității economice¹⁷.

Sistemul de control economico-financiar poate fi considerat un instrument principal al managementului pentru supravegherea regulată, prudentă a activității sale cu scopul de a lua la timp deciziile ce se impun privind atât fiecare funcție în parte, cât și în ansamblu, în diverse ramuri economico-financiare.

În acest sens, economistul francez H. Fajol, considerat alături de F.W. Taylor drept părinte al științei managementului (conducere, gestiune), definea conducerea întreprinderii prin cinci funcții principale: prevederea (pronosticul), organizarea, comanda, coordonarea și controlul.

În cadrul economiei de piață, controlul are o sferă de acțiune aproape nelimitată, fiind implicat în toate activitățile economico-sociale și contribuind la îmbinarea și reglarea intereselor individuale și sociale într-un ansamblu unitar¹⁸.

Printre funcțiile controlului economico-financiar putem numi:

– funcția de prevenire și funcția de preîntâmpinare a activității economice;

---

¹⁶ Mircea Coșea, Ilie Gavrilă, Paul Tanase Ghiță, Dan Hițescu, Constantin Popescu, *Economia*, Ed. Politica, București, 1993, p. 7-8.

¹⁷ Wolfgang Hoier, *Как делать бизнес в Европе*, Москва, фонд «За экономическую грамотности», 1991, p. 6-7.

¹⁸ Philippe Catler, *Управление маркетингом*, Москва, Экономика, 1980, p. 14.

- funcția de constatare a situației și funcția de cercetare a activității economice;
- funcția de cunoaștere și funcția de evaluare a situației existente economice, curente, finite, pronostic etc.;
- funcția educativă și stimulativă economico-financiară;
- funcția de revizuire a obiectivelor și scoaterea la iveală a divergențelor, delapidărilor cu caracter economico-financiar;
- funcția de pregătire a agentului economic pentru luarea deciziilor pe baza rezultatelor controlului efectuat etc.¹⁹.

Controlul activității economico-sociale, ca sistem de cunoaștere și acțiuni, este structurat pe forme diferite de control, cum sunt: controlul tehnico-tehnologic, controlul economic, controlul financiar, controlul fiscal, controlul calității produselor, controlul protecției muncii, controlul protecției sociale, controlul comercial, controlul sanitar ș.a.

După momentul în care se exercită controlul, raportat la momentul desfășurării activității sale, efectuarea operațiilor ce se controlează, controlul financiar se manifestă sub trei forme: anticipat sau preventiv, concomitent sau operativ, curent, postoperativ sau ulterior.

Printre metodele controlului economico-financiar pot fi enumerate: inventarierea și revizia documentară. Fiecare metodă are sarcinile și procedeele sale de aplicare. Dar, în general, controlul financiar are destinația să înlăture, să lichideze dereglările, divergențele, delapidările din diversele ramuri de activitate economică în scop de orientare a agenților economici spre o activitate prosperă, spre un profit legal și fără fraude.

Inventarierea, la rândul său, prezintă o totalitate de măsuri de studiere, cercetare, determinare și verificare cantitativă și calitativă, privind existența faptică în durata de timp respectivă a bunurilor materiale, mărfurilor industriale, alimentare etc..., precum și a surselor și mijloacelor financiare și bănești.

Pe când revizia documentară prezintă un proces multilateral mai amplu de control al documentelor consumatorilor, registrelor de evidență contabilă, de evidență operativă și statistică cu scopul determinării, fixării descrierii juste, corecte, legitime a operațiunilor economice care au loc. Revizia are drept obiectiv scoaterea la iveală a neajunsurilor, încălcărilor, divergențelor comise la întreprinderile respective.

Cerând efectuarea reviziei documentare, ofițerul de urmărire penală urmărește scopul lărgirii diapazonului de investigare a cauzei penale, datorită căruia sunt scoase la iveală, constatate acțiuni, fapte, elemente de falsificare materială, intelectuală, precum și alte abuzuri.

La fel de importante în relevarea fraudelor economico-financiare sunt și expertizele financiar-contabile, fiscale și judiciare.

---

¹⁹ Gh. D. Bistriceanu, Ghiță Ana, *Finanțe*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999, p. 11-12.

Aceste expertize prezintă un proces preventiv de pregătire, cu selectarea specialiștilor de înaltă calificare. Ele se efectuează la cererea organelor de urmărire penală, judecătorești, conform Codului de procedură penală, și au drept scop studierea și cercetarea respectării stricte a legislației în vigoare, cu privire la activitatea economică și evidența fiscală a întreprinderilor respective, cu scoaterea la iveală a divergențelor, delapidărilor, evaziunilor fiscale, precum și constatarea autorilor lor, prin întocmirea în baza rezultatelor cercetării a concluziilor respective, care prin urmare sunt considerate ca probe delictive pe dosarele penale corespunzătoare.

În acest context, se poate de accentuat că materialele de control, parvenite de la organele fiscale la organele poliției economico-financiare pentru luarea hotărârii de intentare a dosarului penal, nu corespund adeseori cerințelor și nu sunt acumulate în volumul deplin, de aceea, aproximativ fiecare al șaselea material este reîntors organelor fiscale pentru prelucrare și perfectare suplimentară.

Pentru evitarea luării unor hotărâri neîntemeiate de pornire sau cercetare a cauzei penale, persoana care efectuează controlul este obligată să studieze minuțios materialele parvenite de la organele fiscale, să constate existența componenței de infracțiune și suma precisă a impozitului pe obiectele și obiectivele ascunse de impozitare.

După cum vedem, prevenirea și combaterea infracțiunilor cu caracter economico-financiar presupune un ansamblu de capacități și calități profesionale înalte, care mai întâi țin de diverse cunoștințe în domeniul economiei naționale, management economic, comercial, financiar-bancar etc..., precum și cunoașterea aprofundată a modalităților de comitere a lor, printre care pot fi nominalizate:

- monopolizarea organizată, intenționată, deplină sau parțială a pieței de desfacere (piață de capitaluri, piață financiară, piață de resurse umane, „design” tehnic, reclamă etc.);
- fixarea prețurilor, prin înțelegere prealabilă;
- repartizarea intenționată organizată a consumatorilor, piețelor respective de desfacere pe obiecte și obiective, localități, terenuri prealabil pregătite;
- cucerirea intenționată a pieței de desfacere, prin diverse forme fizice și psihice de influență;
- diverse acțiuni ce țin de delapidări, fraude cu depozite, fonduri capitale, financiar-bancare, prin urmare, cu cauzarea daunelor, prejudiciilor în proporții considerabile debitorilor și creditorilor;
- aducerea intenționată în stare de insolvabilitate mnimă (înșelătoare);
- acțiuni infracționale cu diverse valori subvenționale;
- înșelăciuni în documentele de dare de seamă bilanțiere;
- activitate de antreprenariat ilicită;
- pseudoactivitate antreprenorială;
- acțiuni infracționale legate de diverse transferuri ilicite financiar-bancare;

- operații ilicite de import și export al surselor și mijloacelor financiare și bănești;
- acțiuni ilicite de schimburi în calitate de operații comerciale „barter” strict interzise;
- deschiderea, întocmirea intenționată a conturilor bancare în străinătate;
- deschiderea și funcționarea ilicită a diverselor firme - „fantomă”;
- folosirea sau utilizarea ilicită a creditelor de scurtă și de lungă durată;
- confecționarea, fabricarea și producerea mărfurilor industriale și alimentare necalitative și alte acțiuni ilicite social periculoase²⁰.

Ținând cont de cele sus-menționate în scop de relevare, prevenire, preîntâmpinare și descoperire a infracțiunilor economico-financiare enumerate mai sus, măsurile de efectuare a controlului financiar cuprind, de regulă, următoarele direcții: de studiere, cercetare, control, verificare minuțioasă la obiect de documentare justificativă a diverselor afaceri și operații economico-comerciale și financiar-bancare, printre care pot fi numite:

- determinarea veridicității venitului bilanțier al întreprinderii respective;
- determinarea stării activelor imobile;
- determinarea stării activelor circulante;
- verificarea circuitului operațiunilor cu caracter intern, precum și cu caracter extern al întreprinderii în cauză;
- verificarea procesului de realizare a producției finite;
- verificarea tuturor proceselor de cheltuieli capitale de lungă și de scurtă durată,
- determinarea venitului global al produsului intern brut, precum și a modului lui de repartizare, inclusiv a legalității beneficiului sau profitului curat obținut;
- verificarea cheltuielilor privind activitatea productivă, volumul de lucrări efectuate, precum și prestarea diverselor servicii, și alte cheltuieli;
- determinarea procentului de uzură pe active de lungă și scurtă durată;
- verificarea capitalului propriu al întreprinderii în cauză;
- verificarea obligațiunilor întreprinderii de lungă și scurtă durată privind utilizarea acestora conform destinației respective;
- efectuarea măsurilor economico-financiare de control privind legalitatea și veridicitatea tuturor cheltuielilor și pierderilor economice a întreprinderii în cauză ș. a.²¹;

Metodologia controlului financiar, la rândul său, este reflectată prin diverse metode și procedee, inclusiv:

---

²⁰ *Борьба с экономической преступностью за рубежом* (Реферативный сборник), Москва, 1991.

²¹ T. M. Dimitrienko, S. G. Seaadaev, *Судебная (правовая) бухгалтерская экспертиза*, Изд. «Проспект», Москва, 1998, p. 157-227.

- verificarea aprofundată a dărilor de seamă economico-financiare a întreprinderilor;
- verificarea conturilor de rezultate;
- verificarea conturilor de venituri, cheltuieli și pierderi;
- verificarea conturilor de casierie și conturilor de decontări diverse;
- verificarea informației economico-financiare de achiziționare, prelucrare preventivă a materiei prime, precum și a procesului tehnologic de producere a bunurilor materiale, depozitare, repartizare și realizare a producției finite;
- verificarea costului și prețului de cost, cheltuielilor generale, circulante, productive, prestării serviciilor, pierderilor, daunelor cauzate, precum și rebutului întreprinderii;
- verificarea legalității folosirii, repartizării investițiilor, subvențiilor și creditelor, conform destinației respective;
- verificarea legalității procentului de uzură și amortizare a mijloacelor fixe de lungă și de scurtă durată;
- determinarea existenței efective a volumului de lucrări efectuate și altor lucrări;
- contrapunerea în scopul legalității operațiunilor economice înregistrate pe conturile sintetice cu operații analogice pe conturile analitice;
- verificarea legalității obligațiunilor de lungă și de scurtă durată a întreprinderilor;
- verificarea randamentului, raționalității și rentabilității întreprinderii la obiecte de adevărată faptică și altele.

Astfel, în anul 2000, colaboratorii Departamentului Control Financiar și Revizie au efectuat 2264 de revizii documentare și controale tematice, în urma cărora au depistat pagube și prejudicii cauzate statului și agenților economici în sumă de 321,2 mln lei sau de 2,6 ori mai mult decât în anul 1999 (121,9 mln lei), inclusiv prejudiciul cauzat statului constituie 221,9 mln lei.

Reviziile și controalele efectuate au arătat că motivele principale care au dus la contravenții financiare sunt: falsificarea documentelor contabile la efectuarea decontărilor dintre agenți economici și buget, precum și transmiterea datoriilor la terțe persoane; cedarea creanțelor (datoriilor) de la un agent economic la altul; înregistrarea firmelor-fantomă pe un termen scurt; evidența contabilă dublă și nesatisfăcătoare; pierderea documentelor contabile și nimitirea lor; iresponsabilitatea conducătorilor și contabililor; eschivarea de la plata impozitelor.

În anul 2000 s-a stabilit că ordonatorii de credite ai instituțiilor bugetare admit cazuri de: cheltuieli nelegitime; lipsuri de bunuri materiale, utilizarea mijloacelor contrar destinației; nerespectarea normativelor bugetare; depășirea limitelor de cheltuieli.

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 1999 circa 795 de infracțiuni cu un caracter economic (sau circa 23% din numărul total al infracțiunilor economice înregistrate) conțin elemente de corupție și protecționism;

din numărul de crime de ordin economic relevate în anul 2000, respectiv, 1028 (28,6%) infracțiuni au un caracter social grav, circa 303 (8,4%) conțin elemente de corupție și de protecționism. Pentru comiterea infracțiunilor de ordin economico-financiar sunt demascate și puse sub învinuire 2189, inclusiv 600 (27,4%) persoane cu funcții de răspundere²².

Dacă e să efectuăm o analiză a evoluției stării infracționale, stabilim o creștere a cotei infracțiunilor economico-financiare. Mai mult ca atât, s-a stabilit o dependență direct proporțională între numărul actelor de corupție și numărul infracțiunilor economico-financiare.

Prejudiciul cauzat ca rezultat al infracțiunilor economico-financiare înregistrate în anul 2000 constituie circa 149,4 mln lei, inclusiv sustrageri prin abuz – circa 36,2 mln lei, infracțiuni fiscale – circa 67,3 mln lei, contrabandă – 15,0 mln lei.

Din infracțiunile cu un caracter economic (se comit într-o mare măsură ca rezultat al actelor de corupție) un interes deosebit îl prezintă infracțiunile ce contribuie la formarea și consolidarea economiei subterane. La acest capitol în anul 2000 au fost relevate 2281 de infracțiuni. În acest domeniu se evidențiază evaziunile fiscale, contrabanda cu mărfuri și încălcări penale ce țin de falsificarea, fabricarea și comercializarea mărfurilor și produselor de larg consum. Infracțiunile enumerate se comit, în principiu, în scopul de a obține un profit mai mare într-un termen scurt.

Curtea de Conturi menționează că rezultatele controalelor efectuate în anii 2000-2008 asupra utilizării resurselor financiare publice confirmă că autoritățile publice centrale și locale, instituțiile bugetare și alte structuri economice, care sunt finanțate de la bugetul de stat, neglijează modul stabilit de utilizare a finanțelor publice, nu respectă limitele de cheltuieli sancționate de stat pentru întreținerea lor și finanțarea programelor de stat, admit cazuri de utilizare ineficientă și contrar destinației a resurselor financiare publice, de cheltuire a acestora contrar prevederilor actelor normative în vigoare²³.

Este evident că majoritatea încălcărilor comise sunt bazate pe acte de corupție ce țin de achiziții publice și au drept scop acapararea ilegală a mijloacelor publice.

Nivelul actelor de corupție în domeniul achizițiilor publice poate fi apreciat mai cu seamă după numărul delapidărilor prin abuz înregistrate de către organele de drept, căci o bună parte din aceste delapidări (sustrageri), în principiu, reprezintă acte de corupție în domeniul achizițiilor publice.

---

²² Efim Obreja, Viorelia Gâscă, Teodor Pofirnichi *Achizițiile publice și etica publică: viziuni privind combaterea corupției*, Transparency International, Chișinău, 2002, p. 61.

²³ Hotărârea Curții de Conturi nr.66 din 10.07.2008 privind „Raportul Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice în anul 2000-2008”.

**Probleme de prevenire și combatere a criminalității
de către organele afacerilor interne în perioada recesiunii economice**

Tipul infracțiunilor	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Infracțiuni economico-financiare	2697	2992	3253	3483	3603	3712
Delapidări prin abuz	951	876	940	1022	831	910
Acte de mituire	89	117	109	126	130	164

Conform statisticilor oficiale²⁴, numărul delapidărilor prin abuz constituie circa 1/3–1/4 din numărul total al infracțiunilor economico-financiare, ceea ce depășește cu mult numărul actelor de mituire înregistrate. Numărul delapidărilor prin abuz este mai mare și decât numărul evaziunilor fiscale și actelor de contrabandă. La comiterea delapidărilor prin abuz în anul 1999 au participat 523 persoane, în anul 2000 – 765, iar în anul 2001 – 756 persoane²⁵.

Aceste și alte date ne demonstrează elocvent că delapidările prin abuz (inclusiv actele de corupție legate de achizițiile publice) au devenit o „normă” pentru un șir de persoane cu funcții de răspundere.

Mai mult ca atât, starea infracțională economico-financiară este cu mult mai periculoasă, fapt confirmat de următorii indici din respectivul tabel²⁶:

Tipul infracțiunii	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Infracțiuni economico-financiare	799	1076	2985	4296	2862	3015
Delapidări prin abuz	808	1177	1326	1477	1246	1177
Acte de mituiri	285	307	371	417	321	263
Contrabandă	352	560	576	611	493	266

Pe lângă delapidările diverse săvârșite și consemnate în tabelele grafice sus-menționate în baza analizei și evaluării economico-financiare a serviciului Centrului de Combatere a Infracțiunilor Economice și Corupției, numai în anii 2007-2008 și primului semestru al anului 2009, în calitate de rezultate ale inventarierilor și reviziilor documentare planificate și inopinate efectuate au fost scoase la iveală diverse încălcări, divergențe și delapidări cu prejudiciu în valoare de 96,61 milioane lei, fapt indicat și confirmat în următorul tabel:

Genul de măsură	Sem. I 2009	2008	2007
Totalul reviziei	152	280	330
De contrapunere	73	126	104

²⁴ Datele statistice ale Ministerului Afacerilor Interne pe anii 1998-2001.

²⁵ Datele statistice ale Ministerului Afacerilor Interne pe anii 1998-2001.

²⁶ Datele statistice ale MAI pe anii 2003-2008.

Calculate:			
– impozite, taxe fiscale;	11,6 mln lei	9,8 mln lei (inclusiv alte plăți)	16,9 mln lei (inclusiv alte plăți)
– alte plăți	10,2 mln lei		
– penalități	2,74 mln lei	9,2 mln lei (inclusiv sancțiuni)	14,7 mln lei (inclusiv sancțiuni)
– sancțiuni	21,47 mln lei		
Firme delincvente	5	4	2

În acest context, drept exemple pot servi următoarele episoade: în anul 2008 de către S. A. „Crisova”, prin intermediul înstrăinării ilicite a patrimoniului, s-a stabilit cauzarea unui prejudiciu adus acționarilor în sumă de 26,9 milioane lei, analogic tot în același an de către primăria comunei Crușova, datorită vânzării ilicite a pământului arabil (7,7 ha), a fost cauzat prejudiciu bugetului public național în sumă de 6,9 milioane lei.

În anul 2009 Î.M. „RomPetrol Moldova” S.A., datorită încălcării metodologiei de calculare și aplicare a tarifelor și prețurilor la produsele petroliere, a obținut un venit ilicit în sumă de 9,8 milioane lei.

Tot în acest an, A.C. „Cupolele de Aur” S.R.L. prin tănuirea ilicită de la evidența contabilă a volumului de lucrări efectuate a fost cauzat un prejudiciu în sumă totală de 16,8 milioane lei.

Din analiza de mai sus, se poate de accentuat că pentru moment este destul de important faptul că materialele organelor de drept nu denotă relevarea de către ele a actelor de mituire la efectuarea achizițiilor publice. Ele nu au fost înregistrate nici la comiterea delapidărilor, nici la efectuarea achizițiilor directe efectuate de instituțiile publice, dar nici la efectuarea achizițiilor prin intermediul Agenției pentru Achiziții, ceea ce este în contradicție cu tendințele stabilite. Conchidem că organele de drept nu cunosc sau cunosc foarte puțin fenomenul corupției în domeniul achizițiilor publice, consecințele fenomenului, metodele și procedeele de relevare și documentare și, în ultimă instanță, nu înregistrează rezultate în combaterea actelor de mituire în acest domeniu. Posibil, lipsa unor rezultate la acest capitol este legată și de faptul colaborării insuficiente dintre organele de drept și de control, agenția pentru achiziții și instituțiile publice. De aici rezultă propunerea de implementare în instituțiile de învățământ specializate a programelor de instruire în domeniul achizițiilor publice și de întreprindere a măsurilor suplimentare pentru sporirea eficacității colaborării dintre organele și instituțiile menționate.

Actualmente, este nevoie de o studiere mai aprofundată a contabilității în general și a contabilității judiciare în particular, precum și a altor discipline nu mai puțin importante ca „Dreptul economic”, „Dreptul financiar”, „Dreptul bancar”, în scop de acumulare a cunoștințelor și a deprinderilor practice de către studenții de profil juridic, deoarece astăzi nu se poate de apărat interesele diverse ale cetățenilor fără cunoștințe economice ample. O mare atenție tre-

buie acordată sporirii schimbului de experiență cu țările occidentale în scop de acumulare a cunoștințelor de desfășurare a procesului didactic privind modalitățile studierii disciplinelor juridico-economice.

Astfel, putem menționa că numai în baza organizării unei interacțiuni strânse, asigurării unui nivel înalt de schimb de informație operativă, utilizării mai eficiente a măsurilor oficial-publice procesuale și a celor operative de investigație, precum și schimbului de experiență înaintată între organele de resort se vor putea obține rezultate satisfăcătoare în acest domeniu de activitate, toate acestea contribuind la asigurarea unui nivel înalt de combatere, preîntâmpinare a evaziunii fiscale și la tragerea la răspundere a persoanelor ce le comit.

Reieșind din cele expuse, ținând cont de completarea și modificarea permanentă a actelor normative, precum și de avalanșa de probleme și situații zilnice care cer soluționare operativă în scopul sporirii și perfecționării procesului didactic de instruire și pregătire a studenților de profil juridic, precum și acumulării capacităților, deprinderilor și experienței înalte, ar fi oportun, după părerea noastră (corpul profesoral-didactic și efectivul studențesc al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al R. Moldova), să se ia în calcul următoarele propuneri:

1. Elaborarea și sistematizarea unui volum unic de acte normative ce reglementează organizarea, ținerea și utilizarea evidenței contabile.

2. Elaborarea pe baza experienței practice a materialelor (monografii, culgeri de probleme etc.) îndrumătoare pentru utilizarea lor în practica controlului financiar (revizii documentare, inventarieri, avize etc.).

3. Elaborarea de către specialiștii din domeniile juridico-economice a unui manual unic de contabilitate judiciară, ce ar contribui eficient la pregătirea specialiștilor ce activează în domeniul jurisprudenței.

4. Pregătirea elaborărilor metodice în calitate de modele de politică de contabilitate; registre contabile, cereri de contestare a actelor de control financiar specifice de efectuare a reviziilor documentare la cererea organelor de drept, precum și alte îndrumare practice pentru situațiile dificile de efectuare a evidenței contabile și protejarea patrimoniului.

5. Colaborarea între instituțiile de învățământ economic și juridic în scopul schimbului de experiență în materie juridică și economică.

6. Și, în sfârșit, ar fi de dorit schimbarea radicală a programelor actuale la obiectele de studiu juridico-economice care, în opinia noastră, sunt destul de voluminoase, însă nu exprimă laconic și clar esența materiei.